

ותיקנו שטר הרשאה<sup>8</sup> שהחתומים עליו ממנים את הב"ד או את הרב למכור חמצם, עם המקומות שמונחים שם החמץ על פי דין תורה, ולאחר הפסח קונים הב"ד בחזרה<sup>9</sup> את החמץ מהגוי.<sup>10</sup>

יש שעירערו על תקנה זו<sup>11</sup>, ולמעשה בזמננו נתפשטה תקנה זו בכל בית ישראל.

8) בנספחים שבסוף הספר מובאים כמה נוסחאות של שטרי הרשאה. וראיתי דבר נאה בב"ד של הגר"ג קרליץ שליט"א שתיקנו שכל אחד יחתום על שטר הרשאה לחור ולא יחתמו הרבה אנשים על שטר אחד שא"ז דרך שטרות וזה חסרון בגמירות דעת של המוכר, וגם ע"י כך יוכלו לכתוב את התאריך בו הוא חותם על שטר ההרשאה, משא"כ בשטר שחותמים עליו הרבה אנשים שכל אחד חותם בתאריך אחר וא"ז דרך שטרות, (ובדיעבד אינו פוסל השטר).

9) עיין בח"ס סימן ק"ט, ושו"ת שיבת ציון סימן י"א, ובביאור הלכה תמ"ח סעיף ג' ד"ה מכירה, ובהגהות מהרש"ם סוף סעיף ד' ד"ה ועיין ר"ן ובשרי חמד חלק ח' סימן ט' ס"ק כ"ג, דצריך לקנות את החמץ בחזרה באחד מדרכי הקנינים והגוי יחזיר השטר מכירה, ולא לקבל בחזרה בלי קנין, שאם לא כן נראית המכירה דרך הערמה ע"ש. אבל די שיקנה בחזרה בקנין כסף והגוי יחזיר השטר וא"צ כל הקנינים שעושים בשעת המכירה לגוי. ואם מת הגוי בפסח, עיין בשו"ת מהרש"ם דאפשר לקנות בחזרה מהיורשים, ועיין בהאלף לך שלמה סימן רכ"א אם נתפס הגוי בתפיסה בפסח ואי אפשר לקנות ממנו בחזרה מה יעשו. ועיין בזה באשל אברהם סימן תמ"ח דאם לא בא הגוי במוצאי פסח לקנות בחזרה מותר להשתמש בחמץ, שאין העכו"ם מקפיד ע"ז.

10) עיין בשרי חמד חלק ח' סימן ט' ס"ק ו' שהביא משו"ת שואל ומשיב מהדורא ב' ח"ב סימן ע"ז, ובא"ר סימן תמ"ח, וספר אורי וישעי סימן קכ"א, שהאריכו שאין למכור כן מכמה סיבות: א. שמוכרים החמץ אגב הקרקע של המשלח, ובשטר המכירה עצמה שנותנים לגוי חותם רק הרב שהוא השליח, ובקרקע לא מהני חתימת השליח על השטר לצורך המשלח, עיין

## ודיני המכירה שיבוארו לקמן עוסקים במכירה זו.

אוצר החכמה

### דיני המכירה

(ד) מי שיש לו חמץ או תערובת חמץ, וכן דברים שאין ידוע

מקור חיים סימן תמ"ח ס"ק ח'. ב. שאין מוסרים את המפתח לגוי. ג. שדמי הקדימה שנותן הגוי אינו מגיע לסכום של פרוטה עבור כל אחד מבני העיר וצ"ע על המכירה, ובהגהות מהרש"ם סימן תמ"ח אות ז' כתב שאין להקל בזה, עי"ש, וכן כתב באגרות משה ח"א סימן ק"נ. ולכן ראוי לקבל מהגוי סכום גדול בערים הגדולות שיגיע עבור כל אחד לפרוטה אחת, ואם הגוי אינו מוכן לכך, יתנו לו הלואה שיתן לב"ד סכום שיגיע עבור כל אחד לפרוטה. ד. דנראה כהערמה, דאין המוכר חפץ למכור באמת ואין הקונה מתכוון לקנות. ה. דבהערמה לא שייך לומר שלוחו של אדם כמותו רק במכירה כדין. ו. שהישראל רוצה בקיום החמץ בפסח, שהרי אם יאבד לא ישלם לו הגוי.

ועי"ש בשדי חמד שהאריך לתרץ מנהגינו בטוב טעם, וקיצור דבריו הוא שאף שודאי אין הגוי מתכוון לקנות וחושב זה רק ענין דתי, אעפ"כ כיון שהיהודי רוצה להציל ממונו ולהנצל מאיסור חמץ, מתכוון למכור ולהוציאו מרשותו בלב שלם, כמו שמבואר לקמן לענין ביטול והפקר בדיני בדיקת חמץ. ועיין גם חת"ס יור"ד סימן ש"י דהעיקר שהיהודי יתכוון להוציאו מרשותו כדי שלא יעבור עליו באיסור חמץ ולא ילך ממונו לאיבוד. וראה בן בש"ך יור"ד סימן ש"כ ס"ק ז', בשו"ת נוב"י ח"א סימן י"ח, ובשו"ת מהר"ם שיק סימן י"ד. ועיין שו"ת חסד לאברהם ח"ב סימן מ"ה, ועיין בהגהות מהרש"ם תמ"ח סעיף ג', וראה מש"כ בסימן תמ"ד סעיף ב' לגבי ער"פ שחל בשבת, שאם שכח למכור החמץ קודם שבת דיסלק הישראל עצמו מהחמץ מכוח ביטול רשות ע"ש. וראה בשו"ת האלף לך שלמה סימן רמ"ד דמבאר דלא בעי קנין, דבאמת העיקר מה שגומר בלבו להקנות וכל הני דבעי קנין במעשיו, היינו רק לגלות מחשבתו ולהיות מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו דגמר ומקני, אבל היכי דהוי אומדנא דגמר בלבו להקנות, לא בעי קנין, והכי נמי בזה כשהגיע זמן איסורו אנן סהדי דדעת כל אדם דאם לא מהני הביטול אז גמר ומקני אותו לנכרי במתנה ונעשה הכל של הנכרי וכו' ע"ש.

אם יש בהם חמץ, ימנה את הרב שיהיה שלוחו למכור את חמצו קודם הפסח ולקנותו בחזרה לאחר הפסח, ויאמר לו שהוא ממנה אותו שליח למכור את חמצו, ומשכיר את המקומות שמונחים שם דברי החמץ\*<sup>10</sup>, ויגמור בדעתו ובלבו להקנות באופן מוחלט את חמצו לגוי עולמית, בלי שום תנאי, ויתכוון להוציאו מרשותו לרשות הגוי כדי להנצל מאיסור חמץ, ונותן רשות לגוי מעבר וגישה חפשית למקומות בהם מונח החמץ<sup>11</sup>. ולחזק את הדבר

ולגבי מפעלים של אנשים שאינם שומרי תורה ומצוות ומוכרים החמץ רק בגלל התמדה אפשר שאין עליהם אגן סהדי, ויש מקום להחמיר. וראה בשו"ת דבר אברהם ח"א סימן ל"ט, שו"ת באר יצחק סימן א', שו"ת דברי מלכיאל ח"ד סימן כ"ב ועוד.

\*<sup>10</sup> וראה לקמן בפ"ג ס"ק ט"ו אם המקומות האלו צריכים בדיקה בליל י"ג, וע"ש דיש משכירים את המקומות ביום י"ג כדי להפטר מבדיקה. מי שגר בדירה שכורה יכול להשכיר לפסח חלק מהדירה לגוי ואף את הדירה כולה, שאין הבעה"ב מקפיד ע"ז, עיין בשו"ת דברי מלכיאל ח"ד סימן כ"ב כ"ט, שאדעתא דהכי משכיר את הדירה, אמנם בשו"ת שיבת ציון סימן ו' כתב שלכתחילה ראוי שיבקש ע"ז רשות מהמשכיר ע"ש, בפרט אם המשכיר אינו יהודי, דברוב החוזים כתוב להדיא שאסור להשכיר הדירה או חלק ממנה לאחרים בלי רשות המשכיר, ובשו"ת מנחת ש"י סימן צ' ובשו"ת מהרש"ג ח"א סימן נ"ו כתבו דאפילו כשהתנה להדיא בחוזה, אמדינן דעתו של המשכיר שאין כונתו על שכירות כזו ע"ש, ונראה דאעפ"כ אין זה הערמה גמורה על המכירה שפוסל את המכירה, עיין מש"כ בשערי שלמה, ונראה דבזמנינו משכירים לגוי רק להחזיק שם את החמץ והכלים ולא לגור שם, ובזה אין המשכירים מקפידים.

11 ראה בשו"ת שיבת ציון סימן י' שהבאנו בהערה 4, שכתב בן בשטר מכירה, וכן בנוסח שטר המכירה בשו"ת דברי מלכיאל ח"ד סימן כ"ד, אגרות משה או"ח ח"א סימן ק"נ, וכ"כ ברוב שטרי מכירה כיום, דאל"כ איך יגיע לשם הקונה, ונראית המכירה כהערמה שאין דעתו כלל למכירה.